

6. SINIF

TÜRKÇE

ÇALIŞMA KİTABI

YAZAR

DUYGU SIRA KAYA ÇAVUŞ

**Yeni Maarif
Modeli'ne Göre
Hazırlanmıştır.**

Öğrenci
Merkezli
Etkinlikler

Yaşantı
Temelli
Öğrenme

Bağlam
Temelli
Öğrenme

Dijital
Yazılıya
Hazırlık
Soruları

Detaylı
Video
Çözümler

İzleme
Testleri

Etkileşimli
Tahta
Desteği

İŞ BİRLİĞİ İLE

3D
YAYINLARI

**MUSTAFA KEMAL
ATATÜRK**

İ S T İ K L Â L M A R Ş I

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül... ne bu şiddet bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl,
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim; bendimi çiğner, aşarım;
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garb'ın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar;
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imânı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın... belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak!" diyerek geçme, tanı!
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehîd oğlusun, incitme, yazıktır atanı;
Verme, dünyâları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?
Şühedâ fışkıracak, toprağı sıksan şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Hudâ,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyâda cüdâ.

Ruhumun senden, İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin ma'bedimin göğsüne nâ-mahrem eli!
Bu ezanlar-ki şehâdetleri dînin temeli
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli

O zaman vecd ile bin secde eder –varsa- taşım;
Her cerîhamdan, ilâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır rûh-i mücerred gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek Arş'a değer, belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl;
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

MEHMET AKİF ERSOY

ön söz

Saygıdeğer Meslektaşlarımız ve Değerli Öğrenciler,

“Her metnin içinde ipuçları saklı, her soruda bir keşif var. Hazırsan Türkçeyi ezberleyerek değil, anlayarak çözmeye başlıyoruz.”

Türkçe, yalnızca kuralların ezberlendiği bir ders değildir; düşünmenin, hissetmenin ve kendini ifade etmenin yoludur. Elinizdeki bu kitap, bilgiyi sadece hatırlamak için değil; anlamak, yorumlamak ve hayata katmak için hazırlandı.

Bu kitapta;

Okuduğunuzu yüzeyde değil, derinlemesine anlamanızı sağlayan metinler, ezberi değil, düşünmeyi ve keşfetmeyi teşvik eden sorular, dilin dört temel becerisini (okuma, yazma, konuşma, dinleme) geliştiren etkinlik temelli çalışmalar yer alıyor. Her etkinlik, bilgiyi bir “sonuç” olarak değil; bir başlangıç noktası olarak görmenizi sağlamak için tasarlandı. Cevabı bulduğunuzda değil, sorguladığınızda ve düşündüğünüzde öğrenme gerçekleşir. İşte bu kitap, tam da bu anlayışla oluşturuldu.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nin temelinde; bilginin ezberletilerek değil, anlamlandırılarak kazandırılması anlayışı yatmaktadır. Bu kitap, öğrencileri sadece doğru seçeneğe ulaştırmayı değil, neden o seçeneği seçtiklerini sorgulatmayı, her metni bir “bilgi deposu” değil, bir düşünme zemini olarak görmeyi hedeflemektedir.

Her bölümdeki sorular; yorumlama, çıkarım yapma, neden-sonuç kurma gibi yüksek düzey düşünme becerilerini destekleyecek şekilde tasarlanmıştır. Etkinlikler, öğrencilerin öğrendiklerini günlük yaşamla ilişkilendirmelerini sağlar.

Bu kitap, öğrenmeyi pasif bir aktarım değil, etkileşimli ve anlamlı bir süreç hâline getirir. Ezber unutulur ama anlayarak öğrenilen bilgi, hayata karışır. İşte bu kitap, o karışımı sağlamak için sizin kılavuzluğunuzda öğrencilere eşlik edecek bir yol arkadaşıdır.

Bu kitabın hazırlanmasında büyük emeği olan 3D Yayın Müdürü Emre ERDOĞAN’a, Ürün Koordinatörümüz Fatmanur YILDIRIM’a ve dizgi sürecini yöneten Berkay AYDONAT’a teşekkür ederim.

Ezberin değil, anlayışın izinde bir Türkçe serüvenine başlıyoruz.

İlk sayfayı çevirin, ipuçları sizi bekliyor!

Duygu SIRAKAYA ÇAVUŞ

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1

SÖZCÜKTE ANLAM

Çok Anlamlılık, Kalıplaşmamış Söz Grupları ve Çağrıştıran Sözcükler	6
Gerçek (Temel), Mecaz, Terim Anlam	12
Sözcüğün Kavram Alanına Giren Sözcükler I	16
Sözcüğün Kavram Alanına Giren Sözcükler II	22

BÖLÜM 2

CÜMLEDE ANLAM

Örtülü Anlam, Anlamlı ve Kurallı Cümle Oluşturma, Cümleden Çıkarılabilecek Yargılar	32
Neden-Sonuç, Amaç-Sonuç, Koşul-Sonuç Cümleleri	36
Karşılaştırma, Benzetme, Örneklendirme ve Abartma Cümleleri	40
İhtimal (Olasılık), Tahmin, Gerekliklik, Gerçekleşmemiş Beklenti, Terk Edilmiş Alışkanlık, Eleştiri, Varsayım ve Öneri Cümleleri	46
Öznel-Nesnel ve Nitel-Nicel Anlamlı Cümleler	50
Gerçek ve Hayal Ürünü Unsurlar	54
Duygu Belirten İfadeler	58

BÖLÜM 3

METİNDE ANLAM

Metnin Konusu ve Başlığı, Anahtar Sözcükler	64
Ana Düşünce-Ana Duygu	68
Söz Sanatları ve Şiirin Biçim Özellikleri	70
Yardımcı Düşünce ve Metinle İlgili Sorular	74
Paragraf Türleri ve Düşünceyi Geliştirme Yolları	80
Metnin Yapısı, Geçiş ve Bağlantı İfadeleri	84
Metin İçi ve Metinler Arası Karşılaştırma	88
Metin Türleri	92
Hikâye Unsurları ve Anlatıcı Türleri	96

BÖLÜM 4

SÖZEL MANTIK-MANTIKSAL MUHAKEME

Sıralama Mantığı, Tablo Oluşturma (Yerleştirme, Eşleştirme Mantığı), Çıkarım Yapma, Muhakeme, Akıl Yürütme	100
--	-----

BÖLÜM 5

GÖRSEL YORUMLAMA, GRAFİK-TABLO OKUMA

Görsel, Grafik, Tablo, İnfografik Okuma, Harita ve Kroki Yorumlama	108
--	-----

BÖLÜM 6

İŞLEV TEMELLİ DİL YAPILARI VE SÖZ VARLIĞI

Kök, Yapım Eki, Çekim Eki	116
Yardımcı Ünsüz ve Ses Olayları	120
Özne-Yüklem Uyumu	126

BÖLÜM 7

YAZIM KURALLARI

Büyük Harflerin Yazımı	132
Sayıların Yazılışı	136
Bağlaç Olan da/de'nin ve Bulunma Durumu Eki -da/-de/-ta/-te'nin Yazılışı, Bağlaç Olan ki'nin ve Ek Olan "ki"nin Yazılışı, Soru Eki mı/mi/mu/mü'nün Yazılışı	140
Kısaltmalar	144
Ses Olayları Kurallarına Uyulmamasından Kaynaklanan Yazım Yanlışları	148

BÖLÜM 8

NOKTALAMA İŞARETLERİ

Nokta, Virgül, Soru İşareti, İki Nokta, Üç Nokta, Ünlem İşareti, Kısa Çizgi, Uzun Çizgi, Eğik Çizgi, Kesme İşareti	152
--	-----

Dijital Yazılıya Hazırlık	159
---------------------------	-----

SÖZCÜKTE ANLAM

1

İÇERİK ÇERÇEVESİ

- Çok Anlamlılık, Kalıplaşmamış Söz Grupları ve Çağrıştıran Sözcükler
- Gerçek (Temel), Mecaz, Terim Anlam
- Sözcüğün Kavram Alanına Giren Sözcükler I
- Sözcüğün Kavram Alanına Giren Sözcükler II

ÖĞRENME ÇIKTILARI

T.0.6.5. - Metinde geçen anlamını bilmediği söz varlığı unsurlarının anlamını tahmin edebilme

T.0.6.21. - Metinden hareketle söz varlığını geliştirmeye yönelik çözümler yapabilme

Anahtar Kavramlar

Sözcük, anlam, çağrışım, bağlam

Cevap Anahtarı ve Video Çözümlere ulaşmak için QR kodu okutunuz.

ÇOK ANLAMLILIK,
KALIPLAŞMAMIŞ SÖZ
GRUPLARI VE ÇAĞRIŞTIRAN
SÖZCÜKLER

1 Aşağıda verilen sözcüklerin istenilen anlamda kullanıldığı cümleleri "✓" ile işaretleyiniz.

a. **İnce:** Zayıf

Yaptığı ince hareketle gönülleri kazanmış.

☐

Sarışın, ince bir oğlu vardı.

☐

Her şeyi en ince ayrıntısına kadar bilmek istiyorum.

☐

b. **Bulmak:** Kaybedilen bir şeyi yeniden ele geçirmek

Sendeki enerjinin kaynağını asla bulamayız.

☐

Günlerdir aradığım yüzüğümü buldum.

☐

Köşedeki apartmanın adını bir türlü bulamadım.

☐

c. **Kuru:** Yağış almayan veya üzerinde bitki olmayan

Kurumuş çam kozalakları yerlere dökülmüş.

☐

Sade, kuru bir anlatımla sunumunu tamamladı.

☐

Kuru tepeler ardındaki bu köyde kimse yaşamıyor.

☐

ç. **Bağlamak:** Geçiş engellemek

Bütün yolları bağlamışlar.

☐

İşleri bugün sözleşmeye bağladılar.

☐

Bu davranışları beni onlara bağladı.

☐

d. **Çökmek:** Yoğun bir biçimde duymak

İradesiz bir insan kısa zamanda çöker.

☐

Vatan özlemi ilk kez bugün içine çöktü.

☐

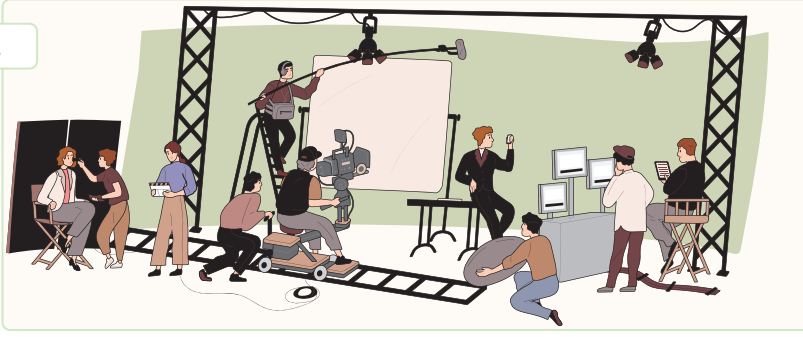
Suluk soluğa duvarın dibine çöktü.

☐

2

Aşağıdaki numaralanmış görseller ile karşılıkları anlamları eşleştiriniz.

I.

Bir şeyi güç
uygulayarak ileri
götürmek

II.

Görüntüyü bir aletle
özel bir nesne
üzerine kaydetmek

III.

Eğlenmek, görmek,
öğrenmek için
bakmak

IV.

Belli bir noktaya
ermek, uzanmak,
yetişmek

V.

Katı cisim ısı
etkisiyle sıvı
duruma gelmek

3 Aşağıda verilen cümlelerdeki altı çizili sözcüklerin karşılığı anlamları "✓" ile işaretleyiniz.

a. Eski çağlardan birçok anıt çağımıza kadar gelmiştir.

Varlığını sürdürmek

☐

Ortaya çıkmak

☐

b. Akşam olunca ispiroto lambalarını yakarlar.

Çok sıcak olmak

☐

Işık vermesini sağlamak

☐

c. Haber yerine daha yeni gitti.

Götürülmek, gönderilmek

☐

Sürmek, devam etmek

☐

ç. Araba buraya kadar gelmişken eşyayı eve atalım.

Bir yerden başka bir yere taşımak

☐

İçine koymak

☐

d. Cüzdanımı hiçbir yerde bulamayınca kaybolmuş saydım.

Birini veya bir şeyi herhangi başka bir şey yerine koymak

☐

Kabul etmek

☐

4 Mercekler, cam ya da plastik gibi ışığı geçirebilen malzemelerden yapılır. Küresel yüzeye sahiptir. Işığın kırılmasını sağlar ve yönünü değiştirir.

a. Bu metinde geçen bazı sözcüklerin tanımları aşağıda numaralanarak verilmiştir. Bu tanımları aşağıdaki sözcüklerden uygun olanıyla tamamlayınız.

enerji

ateşte

belli

1. Soda veya potas katılmış silisli kumun _ _ _ _ _ eritilmesiyle yapılan sert, saydam ve çabuk kırılır cisim.

2. Cisimleri görmeyi, renkleri ayırt etmeyi sağlayan fiziksel _ _ _ _ _

3. _ _ _ _ _ bir noktaya göre olan yer

b. Bu tanımların numaralarını aşağıda verilen sözcüklerden hangisine ait olduğunu yazınız.

_ _ _ _ Işık

_ _ _ _ Cam

_ _ _ _ Yön

5 Aşağıda verilen cümlelerdeki altı çizili kalıplaşmamış söz grupları ile anlamlarını eşleştiriniz.

- a. Kimi türküler vardır insanın gönül telini titretir âdeta.
- b. Muhteşem tablo, ünlü ressamın imzasını taşımakla birlikte, onun sanatsal dehasını yansıtıyordu.
- c. Muazzam yapı; yüzlerce yıllık geçmişi ve binlerce anının izleriyle dolu olup, tarihe tanıklık etme fırsatı vererek ziyaretçilerine unutulmaz bir deneyim yaşatmaktadır.
- ç. Bilgece yazılmış olan bu eser, sahip olduğu derinlik ve evrensel temalar sayesinde çağları aşan bir etki yaratarak yüzyıllar boyunca insanlara ilham vermeye devam ediyor.
- d. Her yeni bilgiyi akıl süzgecinden geçirmek, sağlam ve güvenilir kararlar almamıza olanak tanır.
- e. Yazar bu romanında, bizim dertlerimizle işlenmiş fikirler sayesinde okuyuculara derin bir empati ve anlayış sunuyordu.

1. Mantık çerçevesinde düşünmek
2. Yaşadığı toplumun sorunlarını dile getirmek
3. Kendisinden izler barındırmak
4. Bütün zamanlara seslenebilmek
5. Tarihten izler taşımak
6. Duyguları harekete geçirmek

a

b

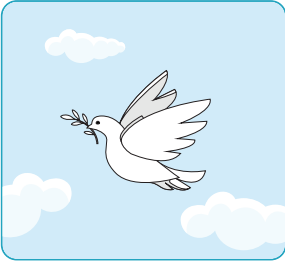
c

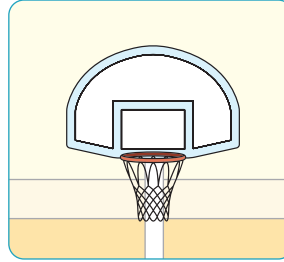
ç

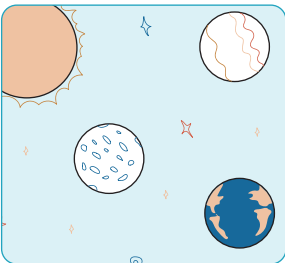
d

e

6 Aşağıdaki görselleri karşılayan sözcüklerin çağrıştırdığı sözcükleri yanlarına yazınız.

İzleme Testi 1

1. • Oğlunun fiziksel olarak ona çeken tek bir yanı yoktu.
• Yeni aldığı elbise, kurutma makinesine atınca çekmiş.
• Bu muhteşem manzaranın elbette ki fotoğraflarını çekeceğim.

“Çekmek” **sözcüğü bu cümlelerde aşağıdaki anlamlarından hangisiyle kullanılmamıştır?**

- A) Görüntüyü bir aletle özel bir nesne üzerine kaydetmek
- B) Bir kimse ailesinden birine herhangi bir bakımdan benzemek
- C) Bir duyguyu içinde yaşatmak
- D) Daralıp kısalma

2. **Aşağıdakilerden hangisinde aynı kavram alanına giren sözcükler bir arada verilmemiştir?**

- A) Telefon - Tablet - Bilgisayar
- B) Roman - Hikâye - Masal
- C) Uzay - Dünya - Güneş
- D) Yaz - Okul - Ev

3. Geçmişte yaşadıklarına geçmiş olsun de, sürekli dikiz aynasına bakarsan önünü göremezsin.

Bu cümledeki altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gelecekle ilgili sürekli plan yapmak
- B) Geçmişe odaklanmak
- C) Geçmişin acısını ve geleceğin kaygısını taşımak
- D) Sadece içinde bulunulan zamanı düşünmek

4. Başkentte, hükûmetin kalbinin attığı meclis binasının etrafındaki meydan, sabahın ilk saatlerinden itibaren bir uğultuya ev sahipliği yapar. Bu alan, sabahın erken saatlerinde dahi, bir karınca yuvası gibi kaynamaya başlar. Meydanda adım atan herkesin yüzünde, sorumluluklarının bilinciyle hareket eden bir kararlılık ve acelecilik hâkimdir.

Bu metindeki “karınca yuvası gibi kaynamaya başlamak” sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çalışkan olmak
- B) Çok kalabalık ve hareketli olmak
- C) Hızla yürümek
- D) Aynı anda hareket etmek

5. **Aşağıdakilerden hangisinde aynı kavram alanına giren sözcükler bir arada kullanılmıştır?**

- A) Yazlıktaki halı, kilim ve yollukları yıkatmaya verelim.
- B) Bayram sabahı erkenden yola çıkmışlar.
- C) Başına gelen bu felaketi asla unutma!
- D) Bu mutlu gününde yanında kimsesi yoktu.

6. Öğretmen son derste en sevdiğimiz metni okudu.

“Okumak” sözcüğü aşağıdakilerin hangisinde bu cümledeki anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Odanın ortasına geçip bir şarkı okudu.
- B) Okumak için memleketinden uzaklara gitti.
- C) Yüzünden ne kadar üzgün olduğu okunuyormuş.
- D) Ödevinin son sayfasını bana okudu.

7. • Bir şeyin başladığı zaman veya yer
- Vücudun üstünde bulunan bölüm
 - Bir şeyin özü, temeli, kaynağı

"Baş" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde verilen anlamlarından herhangi biriyle kullanılmamıştır?

- A) Gezi programını hafta başına göre ayarlamış.
 B) Havuz başında uzanır gibi oturmuş dinleniyordu.
 C) Çevik bir hareketle başındaki şapkayı çıkardı.
 D) Her şeyin başı paradır, diyerek beni teselli etti.

8. Binlerce yıllık geçmişe sahip olan bu eser, benzersiz desen ve renkleriyle görenleri büyüledi.

Bu cümledeki numaralanmış sözcüklerin anlamca karşılıkları aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

I	II
A) Canlı	Sevmek
B) Ünlü	Kendine bağlamak
C) Eşsiz	Etki altına almak
D) Kusursuz	Beğenmek

9. Çocuk kitapları; çocukların merakını gidermeye, kendisini ve çevresini _ _ _ _ yardımcı olur. Çocuklarımızın hayal gücüne _ _ _ _ seçenekler sunan bu kitaplar, yazar ile okur arasında bir bağ kurar.

Bu metinde boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerin hangisi getirilmelidir?

- A) keşfetmesine-hitap eden
 B) anlamasına-ulaşan
 C) ölçmesine-uzanan
 D) bilmesine-sahip olan

10. Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerden hangisi yay ayraç içinde verilen anlama uygun kullanılmamıştır?

- A) Arabalar caddede aniden birbirine vurdu.
 (Hızla değmek, çarpmak)
 B) Yağış olmayınca toprak hayli kurumuş. (Suyu, nemi olmayan)
 C) Öteki yoldan gelseler de vapura yetişeceklerini bilirlerdi. (Vaktinde varmak, vaktinde bulunmak)
 D) Birbirimizi boş tesellilerle aldatacak değiliz. (Yapılacak iş olmama durumu)

11. Heyelan nedeniyle kapanan yolu sonunda açtılar. Saatlerce yolun açılmasını beklediğimiz için açtık. Gördüğümüz ilk dinlenme tesisinde durduk ve yiyecek bir şeyler söyledik. Hesabı ödemek için çantamı açtım ve cüzdanımı çıkardım. Karnımızı doyurup arabaya tekrar bindiğimizde arkadaşım radyoyu açtı.

Bu metinde "aç-" sözcüğü aşağıdaki anlamlardan hangisine karşılık gelecek şekilde kullanılmamıştır?

- A) Engeli kaldırmak
 B) Bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek
 C) Bir aygıtı, bir düzeneği çalıştırmak
 D) Sarılmış, katlanmış, örtülmüş veya iliklenmiş olan şeyleri bu durumdan kurtarmak

GERÇEK (TEMEL),
MECAZ, TERİM
ANLAM

1 Aşağıdaki cümlelerde belirtilen sözcükler gerçek veya mecaz anlamda kullanılmıştır.

Bu sözcüklerden gerçek anlamda kullanılanların sonuna "G", mecaz anlamda kullanılanların sonuna "M" yazınız.

a. Numara

Çevirdiğin numaralar ortaya çıktı. ☐

Ayakkabı numaramı sormak için aramış. ☐

b. Sıcak

Sıcak havalar yaşlılar için tehlikeli olmaya başladı. ☐

Herkese karşı sıcak davrandığından sevilip sayılırdı. ☐

c. Sert

Tahta gibi sert bir koltuk almıştı. ☐

Sana herhangi bir sert harekette bulundu mu? ☐

ç. Derin

Herkesin hayatında derin anlamı olan bir hikâye vardır. ☐

Köydeki derin kuyuya yaklaşmaması gerektiğini söyledim. ☐

d. Boş

Elindeki tepsiyle boş bardakları toplamaya gelmiş. ☐

Birbirimizi boş tesellilerle aldatmayalım. ☐

2 Aşağıdaki etkinlikte verilen cümlelerde altı çizili sözcüklerden mecaz anlamda kullanılanları "✓" ile işaretleyiniz.

a. Sahip olduğu düşünceleri ısrarla savunurdu. ☐

e. Güneş evi ısıtmış, ev sıcacık olmuş. ☐

b. Onun parlak fikirleri herkes için önemliydi. ☐

f. İlk taksiye atlayıp işe yetiştim. ☐

c. Ameliyat öncesi tüm tetkiklerimi yaptırdım. ☐

g. Bu işlerde onun parmağı olduğunu herkes bilirdi ☐

ç. Evdeki ağır kokuyu kimse fark etmedi mi? ☐

ğ. Şiir okurken heyecanını bastıramamış. ☐

d. Bu saatten sonra hayatıma yeni bir sayfa açtım, dedi. ☐

h. Üç gündür bu işin peşinde koşuyorum. ☐

3 Aşağıda verilen metinlerdeki terim anlamlı sözcükleri bulup terimler sözlüğü oluşturunuz.

- a. Lise yıllarında şiir ve öyküler yazmaya başlayan Sait Faik'in "Uçurtmalar" adlı ilk yazısı ulusal bir gazete-
de yayımlandı. Bursa Lisesinde kompozisyon ödevi olarak yazdığı ilk öyküsü "İpekli Mendil", edebiyat
hocasının övgüleriyle karşılanınca "Zemberek"i yazdı. 1934'te Varlık'ta yayımlanmaya başlayan öyküle-
riyle hemen dikkat çekti, ilk şiirlerinin çoğunu da yayımlamadı. "Medarı Maişet Motoru" ve "Kayıp
Aranıyor" romanlarıyla da dikkat çeken Sait Faik, asıl ününü öyküleriyle yakaladı.

Edebiyat terimleri sözlüğü: -----

- b. Gökyüzü, Pasifik Okyanusu'nun üzerinde koyu maviye bürünmüştü. Kaptan Aras, güvertede derin bir
nefes alarak okyanusun tuzlu kokusunu içine çekti. Geminin rotası, And Dağları'nın zirvelerinin üzerin-
den geçecek ve ardından Amazon Nehri'nin kaynaklarına ulaşacaktı. Aras, haritasındaki her bir detayı
dikkatle inceledi; en ufak bir sapma bile tehlikeli olabilirdi. Tropikal iklimin getirdiği ani yağmurlar,
yolculuğu zorlaştırmaktaydı.

Coğrafya terimleri sözlüğü: -----

- c. Uzayda yolculuk, insanlığın en büyük hayallerinden biridir. Uzayın derinliklerini keşfetmek, evrenin
sırlarını çözmek ve hatta başka gezegenlerde yaşamı mümkün kılmak için yapılan bu yolculuklar, bilim
ve teknolojiye büyük ilerlemeler sayesinde mümkün hâle gelmiştir. Uzay yolculukları, genellikle
roketler ve uzay mekikleri aracılığıyla gerçekleştirilir.

Gök bilimi terimleri sözlüğü: -----

4 Aşağıdaki tabloda verilen cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerin kullanıldığı anlamları (gerçek, mecaz, terim) belirleyip ilgili kutucuğu "✓" ile işaretleyiniz.

	Gerçek	Mecaz	Terim
a. Söyledikleri <u>ağır</u> sözler kesinlikle kabul edilemez.	☐	☐	☐
b. Elinden düşen bardak <u>kırıldı</u> .	☐	☐	☐
c. Tuvale çizdiği <u>resmi</u> babasına gösterdi.	☐	☐	☐
ç. Okumayı <u>sökmek</u> için elinden geleni yapmış.	☐	☐	☐
d. <u>Meridyenler</u> ekvatoru dik olarak keser.	☐	☐	☐
e. Kitaptaki <u>kuru</u> anlatım okuyanları sıkıyordu.	☐	☐	☐
f. Bütün <u>yollar</u> kapandığı için eve ulaşamadım.	☐	☐	☐
g. Tiyatrodaki <u>dekor</u> izleyiciyi oldukça etkiledi.	☐	☐	☐
ğ. Yemeklere <u>aç</u> koymaması konusunda onu uyardım.	☐	☐	☐

İzleme Testi 2

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde mecaz anlam- lı bir sözcük yoktur?

- A) Hayatını ailenin gölgesinde daha fazla geçire-
mezsin.
- B) Ortamdaki soğukluk beni yeterince üzdü.
- C) Gelen misafirleri oturma odasına almış.
- D) Karşısında başarıya aç çocuklar vardı.

2.

Gerçek anlam	Bir sözcüğün aklımıza gelen ilk anlamıdır.
Mecaz anlam	Bir sözcüğün gerçek anlamın- dan tamamen koparak kazandı- ğı yeni anlamıdır.
Terim	Bir bilim, sanat, spor, meslek dalıyla ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan sözcüklerdir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) "Yazdığı kitabı bastırmayı kafasına koymuş-
tu." cümlesinde "bastırmak" sözcüğü gerçek
anlamda kullanılmıştır.
- B) "Namık Kemal, edebiyatımızın usta kalem-
lerindendir." cümlesinde "kalem" sözcüğü
mecaz anlamda kullanılmıştır.
- C) "Bugün derste zamir konusunu işledik."
cümlesinde "zamir" sözcüğü terim anlamda
kullanılmıştır.
- D) "Evin çatısı akıyor, yağmurlar bastırmadan
yaptırmak gerek." cümlesinde "akmak" sözcü-
ğü mecaz anlamda kullanılmıştır.

3. Pablo Picasso okulda kötü bir öğrenciymiş, en
çok da matematik dersi ile başı beladaymış.
Çünkü bu küçük çocuk 4 sayısını gördüğü zaman
I
bunu bir burna benzetiyor ve o burnun ait olduğu
II
yüzün geri kalanını çizmek için çatlıyormuş.
III

Bu metinde numaralanmış sözcüklerin alam özelliliği aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

I	II	III
A) Gerçek	Mecaz	Terim
B) Terim	Terim	Mecaz
C) Mecaz	Terim	Gerçek
D) Gerçek	Terim	Mecaz

4. Bir sözcüğün akla gelen ilk anlamına "gerçek an-
lam", gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak
kazandığı yeni anlama "mecaz anlam" denir.

Buna göre,

Memleketini özlediğini söyler, duvara sırtını da-
I
yayıp dalar giderdi. En büyük dostu duvardaki
sazıydı. Babasından kalma, gözü gibi baktığı bu
II
sazı eline alır, memleket özleminin acısıyla türkü
III IV
üstüne türkü söylerdi.

metnindeki numaralanmış sözcüklerden hangi- si mecaz anlamda kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

5. Ara Güler bize, Türk halkına, İstanbul'un geçmişini
I
ve geleceğini hatırlatıyor. Fotoğraflarına baktı-
ğınız takdirde o tadı, o hikâyeyi hissedebilirsiniz.
II
Çektiği fotoğrafların içindeki o insanlar da aslında
bize bir şeyler anlatıyor. Çünkü Ara Güler fotoğ-
III
raf çektiği zaman, o fotoğrafa bir mana, bir hayat
veriyor. O; insanın yaşantısını, derdini, sevinci-
ni, mutluluğunu her şeyini veriyor fotoğrafa. Ara
Güler'i bu kadar değerli kılan asıl önemli şey derin
IV
bir kültüre sahip olması.

Bu metinde numaralanmış sözcüklerden hangileri mecaz anlamlıdır?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve IV
D) III ve IV

6.	Cümleler	Mecaz	Gerçek	Terim
I.	Son günlerde havalarda ısınmasıyla dersleri iyice <u>serdin</u> .		✓	
II.	Ailesi, şehrin <u>güçlü</u> ailelerindendi, bu işi ancak onlar çözer.	✓		
III.	Maçta 90. dakikada da beraberlik bozulmayınca maç <u>penaltılara</u> kaldı.			✓
IV.	Yargıç, <u>davayı</u> bir sonrakı ayın 15'ine attı.			✓

Numaralanmış cümlelerdeki altı çizili sözcüklerin anlam özelliklerinin gösterildiği bu tablonun hangi satırında yanlış işaretleme yapılmıştır?

- A) I
B) II
C) III
D) IV

7. Aşağıdaki cümlelerde verilen altı çizili sözcüklerden hangisi diğerlerinden farklı bir anlam özelliğine sahiptir?

- A) Herkes tarafından sıcak karşılanmak hoşuna gitmiş.
B) Bu soğuk günde dışarı çıkma fikrini kim çıkarmış?
C) Uzaktan gelen kuş sesleri eşliğinde piknik yaptık.
D) Masanın üzerinde duran kitabın sayfalarını karıştırdı.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüklerin ikisi de terim anlamda kullanılmıştır?

- A) Çocukların dünyası yetişkinlerinkinden daha eğlencelidir.
Dünya, Güneş'e en yakın 3. gezegendir.
B) Bu olayın her açısı değerlendirilmeden karar vermeyin.
Açı konusunu, havuz problemlerinden daha çok severim.
C) Oyunun son perdesi de böyle alkışlar içinde geçti.
Gözlerine perde inince ameliyat olmuş.
D) Ses tonum şiir okumak için çok uygun bulundu.
Siyah ve beyaz tonlarını kullanmış resminde.

9. Türkiye'nin en renkli mutfağına sahip il, Gaziantep olarak belirlendi.

Bu cümledeki sözcüklerden hangisi gerçek anlamının dışında kullanılmıştır?

- A) Renkli
B) Mutfak
C) Sahip
D) Belirlendi

SÖZCÜĞÜN KAVRAM ALANINA GİREN SÖZCÜKLER I

1 Aşağıdaki dizelerde geçen altı çizili sözcüklerin eş anlamlılarını sırasıyla yazınız.

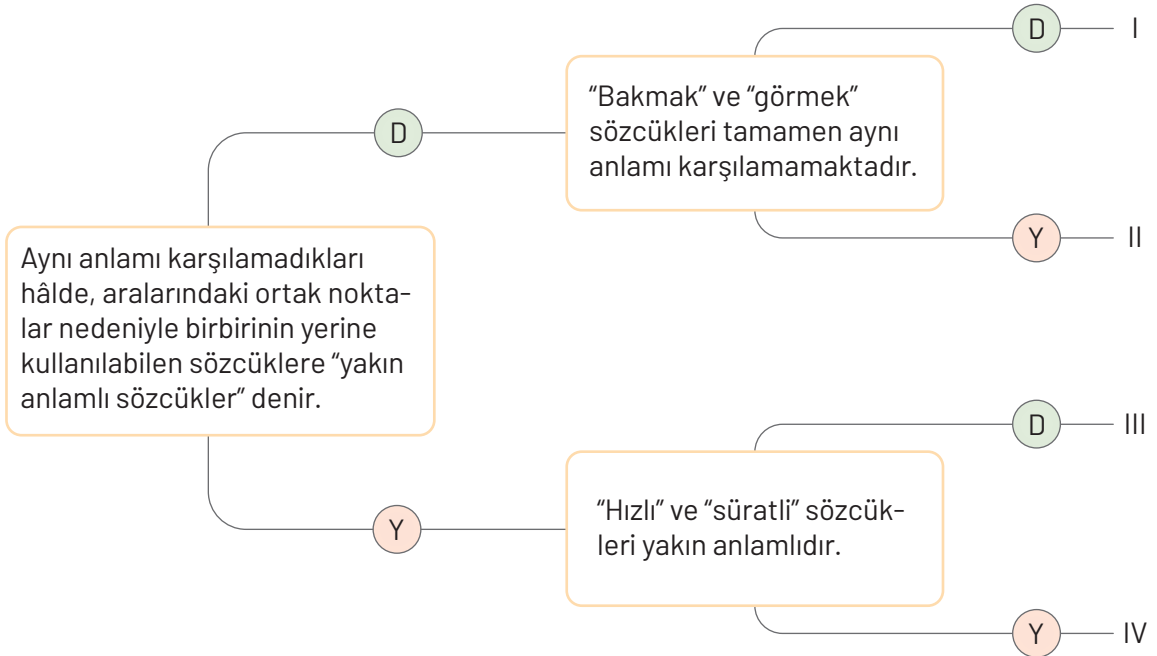
a. Ne vakit bir yaşamak düşünsem
Sus deyip adınla başlıyorum

b. Gene gönlüm memleketi özlüyor
Bizim elden gel olduğu zamandır

c. Derinden derine ırmaklar ağlar
Uzaktan uzağa çoban çeşmesi

ç. Hasreti bağlayıp sazın teline
Yıllardır çıkmışım gurbet eline

2 Aşağıda verilen etkinlikteki ifadelerin bazıları doğru bazıları yanlıştır. İlk kutucuktan başlayarak verilen ifadelerin doğru (D) ya da yanlış (Y) olduğuna karar vererek yönlendirici okları takip ediniz. Son olarak ulaştığınız kutucuğun numarasını yazınız.

Ulaştığınız çıkışı yazınız: -----

3 Aşağıdaki metinde yer alan altı çizili sözcüklerin zıt anlamlılarını boş bırakılan yerlere yazınız.

İnsanların farklı dillerde konuştukları çok eski zamanlarda, sıcak ülkelerde, kocaman ve görkemli kentler vardı. Bu kentlerde krallara, imparatorlara ait büyük saraylar bulunur; geniş caddelerin yanı sıra dolambaçlı yollar dikkati çekerken bir yandan da altın yaldızlı mermer heykellerle süslü tapınaklar göz kamaşırtırdı. Farklı ve uzak ülkelere ait eşyaların satıldığı rengârenk bolluk içindeki pazar yerleri kurulurdu. Cömert insanlar diyarında herkesin pazar alışverişi gönlünce geçirdi. Çalışkan halk akşam oldu mu evlerine dağılırdı.

Farklı: _____

Çok: _____

Eski: _____

Sıcak: _____

Büyük: _____

Geniş: _____

Çalışkan: _____

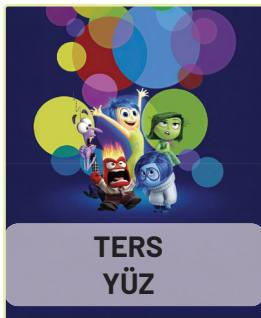
Uzak: _____

Bolluk: _____

Cömert: _____

Akşam: _____

4 Aşağıdaki film afişlerinde yer alan sözcüklerden zıt anlamlısı olanların altındaki kutucuğa "Z", eş anlamlısı olanların altındaki kutucuğa "E" yazınız.

☐☐☐☐☐☐

5 Aşağıdaki bulmacada geçen eş sesli sözcükleri kutucuğa yazınız.

Ç	İ	Ş	M	O	S
A	D	O	L	U	A
Y	Y	R	M	N	T
E	G	Y	V	C	I
E	H	A	Y	I	R
L	I	Ş	D	Ö	P

6 Aşağıdaki tabloda yabancı sözcükler ve bunların Türkçe karşılıkları karışık olarak verilmiştir.

Yabancı sözcükler		Türkçe karşılıkları	
Data	Ecnebi	Yabancı	Başlık
Orijinal	Editör	Özgün	Engel
Aktüel	Bariyer	Veri	Bilgi
Bone		Yayımcı	Seslendirme
		Güncel	Tam

Yabancı sözcükler ile Türkçe karşılıkları eşleştirildiğinde dışarıda kalan sözcükleri aşağıya yazınız.

1. • I ve II. sözcük arasında zıt anlamlılık ilişkisi vardır.
- I ve III. sözcük arasında eş anlamlılık ilişkisi vardır.

Bu açıklamaya göre aşağıdakilerin hangisinde sözcükler doğru sıralanmıştır?

	I. Sözcük	II. Sözcük	III. Sözcük
A)	Ön	Arka	Geri
B)	Genç	İhtiyar	Çocuk
C)	Keder	Neşe	Üzüntü
D)	Hızlı	Seri	Yavaş

2. • Gömleğinin yakasının ilik kısmında güzel bir motif vardı.
- Törende küçük bir alay önümüzden geçti.
- Balkon demirlerindeki pas izlerini nasıl çıkarabilirim?
- Küçük çocuk mahalleye yeni bir soluk getirdi.

Aşağıdakilerin hangisinde bu cümlelerdeki altı çizili sözcüklerin eş seslisinin anlamı verilmemiştir?

- A) Bazı top oyunlarında oyuncuların birinin topu takım arkadaşına atması
- B) Kemiklerin iç boşluklarını dolduran ve kan hücrelerinin yapısını sağlayan doku
- C) Herhangi bir törende veya gösteride yer alan topluluk
- D) Rengi atmış olan, solmuş; uçuk

3. Türkçeye henüz yerleşmemiş yabancı sözcüklerin yerine Türkçe karşılıklarını kullanmalıyız.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde bu uyarı dikkate alınmamıştır?

- A) Restorasyon çalışmaları tüm hızıyla devam ediyor.
- B) Yeni kuşakta farklı bir ışık var.
- C) Geçmiş düşününce hüzün çöker içime.
- D) Gelinlik kiralama işini bir kez daha düşünelim.

4. Kara gözlü saatim
Ak yüzün yusuvarlak
Uyanınca erkenden
İlk işim sana bakmak
Geç mi kaldım okula
Sen olmasan ben bilemem
Saati, benim gibi
Senden öğrenir annem

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Zıt anlamlı sözcükler bir arada kullanılmıştır.
- B) Birden fazla eş sesli sözcüğe yer verilmiştir.
- C) Eş anlamlısı olan sözcüğe yer verilmiştir.
- D) Yakın anlamlı sözcükler bir arada kullanılmıştır.

İzleme Testi 3

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yakın anlamlı sözcükler bir arada kullanılmıştır?

- A) Onu işten çıkarmışlardı ama herkese kendim ayrıldım, diyordu.
- B) Olanları yavaş yavaş anlamaya başlamıştı.
- C) Ne vardı sanki hep böyle akıllı bir çocuk olsa!
- D) Herkes Ayşe'nin ne kadar kabiliyetli olduğunu biliyordu.

6. Salonun uzun perdeleri rüzgârla uçuşuyordu.

Bu cümledeki altı çizili sözcüğün zıt anlamlısı aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

- A) Boyu iyice uzamış, elbisesi kısa geliyor.
- B) Bu mağazadaki yoğunluk asla azalmaz.
- C) Bostandan aldığı kavunun ağırlığına inanamıyordu.
- D) Fıskiyelerin ışıkları sürekli açık kalacaktı.

7. Birbirine karşıt durumları ve kavramları ifade eden sözcüklere "zıt anlamlı sözcükler" denir.

Buna göre aşağıdaki atasözlerinin hangisinde zıt anlamlı sözcükler bir arada kullanılmıştır?

- A) Dost ile ye, iç; alışveriş etme.
- B) İsin yanına varan is, misin yanına varan mis kokar.
- C) Dost başa, düşman ayağa bakar.
- D) Kaçan balık büyük olur.

8. Pantolon hâlâ nemli, ne zaman kurur?

1

Saçların çok ıslak, üşüteceksin.

2

Kuru yapraklar rüzgârda savruluyordu.

3

Bu cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerle ilgili,

- I. 1 ve 3. sözcük arasında yakın anlamlılık ilişkisi vardır.
- II. 2 ve 3. sözcük arasında zıt anlamlılık ilişkisi vardır.
- III. 1 ve 2. sözcük arasında zıt anlamlılık ilişkisi vardır.
- IV. 2. sözcük eş seslidir.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve IV
- D) III ve IV